

ADLARIMIZDA SOYADLARIMIZDA YAŞAYAN DİL DEVRİMİ *

Yrd. Doç. Dr. Efdal SEVİNÇLİ *

1-KONUYA İLİŞKİN ALANLAR ¹:

Dilbilim (linguistique), dilbilgisi (grammaire), sözlükbilim (lexicologie), adbilim (onomastique), kişi adbilimi (anthroponymie), anlambilim (sémantique), kavrambilim (sémasiologie), kökbilim (étymologie), yapıbilim (morphologie), tinseldilbilim (psycholinguistique), halkbilim (folklore) vb...

2-KONUYA İLİŞKİN ÖZNEL BİLGİLER :

Çalışma alanımız nedeniyle anlamlarını bilemedikleri, öğrenemedikleri sözcükleri gelip bizlere soran öğrencilerimiz, dostlarımız olmuştur..Doğrusu sözlüklerle boğuşurken yeni bir sözcük öğrenmenin mutluluğunu yaşıyorum. Ancak adının, soyadının anlamını soranlar karşısında çoğu zaman bocaladığımı, sıkıntı çektiğimi söylemeliyim. Veriliş, konuş gerekçeleri ne olursa olsun insanlar, adlarının, soyadlarının anlamlarını öğrenmek istiyorlar. Örneğin öğrencim Mehmet **ACIK**. Mehmet'in Muhammed'den gelişini, sözcüğün değişimini açıklıyorum..Fakat soyadı ? **ACIK** sözcüğünü duyunca, aklıma, dilimde dolaşan “**azıcık**” sözcüğü gelmiş, bu sözcüğün bozulmuş biçimi diye düşünmüştüm Ancak “**kazın ayağı öyle değildir**”. **ACIK**'ın anlamlarını öğrendiğimde de çok şaşırılmıştım.Farklı kültürlerin etkisiyle

* Yaşar Üniversitesi –İzmir, efdal.sevincli@yasar.edu.tr, efdalsevincli@yahoo.com

¹ * XX. Dilbilim Kurultayı'na bildirimle katılma kararı verirken bir an, kendi uzmanlık alanlarımın dışına çıkıp çıkmadığımı kendimce sorguladım.Türk tiyatrosu tarihi ile edebiyatımız, Türkçemiz üstüne yıllardır yazdığım yazıların çeşitliliğine burada kökbilgisine, dilbilime, dilbilimin içinde adbilime yönelik bir araştırmayla yönelirken derslerindeki coşkusunu hiç unutmadığım, adımı hep Atatürk'le birlikte düşündüğüm, büyük önderin önünde, “**güneş dil kuramı çerçevesinde**” Türkçe'yi genç bir üniversiteli olarak irdeleyen, sevgili öğretmenimiz, “rahmetli” Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu'ndan ve saygın bilimadamı, değerli öğretmenimiz sayın Prof. Dr. Doğan Aksan'dan öğrendiklerime, araştırıp okuyarak edindiğim bilgilere güvenerek giriştim...

¹ T.D.Kurumu, sanalağda, Kişi Adları Çalışma Grubu'nun hazırladığı **Kişi Adları Sözlüğü**'nü yeniden kullanıma sundu.11.500'ün üstünde adın bulunduğu belirtilen **Sözlük**'ün eklemelerle sürmesi amaçlanıyor. Çünkü aranan bir çok ad ve soyad **Sözlük**'te yok. Çalışma, yayın olarak bizlere ulaşınca düşüncelerimizi açıklayacağız. Yal-nız bir gözlemimi burada belirtmeliyim; toplumumuzda soyadların, hâlâ “**özd**” olduğu gerçeği benimsenme-diği için hem ad hem soyad olan sözcükler dizinlerde yeralırken salt soyadı olan sözcüklere ilişkin bir düzen-leme, hem bu sözlükte hem de diğer sözlüklerde görünmüyor..

konulan adların, alınan soyadların bir çoğunun, siyasal, toplumsal dönemlere, yörelere, bölgelere, kazandıkları / taşıdıkları anlamsal değerlere göre dilimizde kullanıldıklarını, yaşadıklarını, öyküleriyle biliyoruz. Adlarımızın / soyadlarımızın, lakaplarımızın anlamlarını çözmeye bugün epey bir bilgiye de sahibiz. Fakat dilimizde kullanılan adları, soyadları açıklayan, tanımlayan doyurucu bir **Kişi Adları Sözlüğü**² hâlâ yok...

Adlarının, soyadlarının anlamlarını sormaya gelen dostlarımıza, yanıt vermekte zorlanırken bu sözcüklerin dilimizde karşılıklarının, anlamlarının olmadığını, kimilerinin doğuşları / türetilmeleri / değişimleri yönünden bizlere sorunlar çıkardıklarını, söyleyiş, yazılış / yazım sürecinde değiştiklerini, önemli bir bölümünün de Dil Devrimi sürecinde önerilmelerine, türetilmelerine karşın ölçünlü dilde kullanılmadıklarını görürüz.

Çalışmamda Dil Devrimi sürecinde doğan ancak bugün ölçünlü dilde kullanılmayan bu sözcükler üzerinde duracağım. Soyadlarımıza ve belirttiğim süreçte dilimize kazandırılan sözcüklere ilgi duymamın, ilginç olduğunu düşündüğüm kimi gerekçelerini de belirtmek isterim. 1970 yılı olmalı, üniversitede okuyorum, soyadını beğenmeyen bir arkadaşına soyadı bulmasında yardım ettim. Arkadaşım Süleyman, **BACAK** olan soyadını **BAYTUN** (**Uzaklardan gelen zengin kişi-?**) olarak değiştirirken mahkemede de tanıştım..

D. T. C. Fakültesi'nde sınıf arkadaşım **SATILMIŞ KURT**'un adını beğenmeyişi yanında, dönemin siyasal gerginliği içinde, adının konma gerekçesi sınıfça bilirse de yapılan sataşmalara dayanamayıp **SATILMIŞ**'ı **TARIK** diye değiştirmesini unutmuyorum ...

Öğretmen olarak ilginç adları ve soyadları olan öğrencilerimle karşılaştıkça ad koyma ve soyadı alma gerekçelerini araştırmaya, öğrenmeye çalıştım..Bilisizliğin

²

2 Kişi adları sözlükleri ve adbilim üstüne kimi çalışmalar :

- Besim Atalay, **Türk Büyükleri veya Türk Adları**, İstanbul, Devlet Basımevi, 1935.
 Advie Aysan – Selma Tuncay, **Kadın-Erkek Adları Sözlüğü**, Ankara, Doruk Yay., 1997.
 Kemal Zeki Gençosman, **Türk İsimleri Sözlüğü**, İstanbul, Tempo Yay., Tarihsiz (1995-?-).
 Erol Güngördü, **Ana Çizgileriyle Türk Kişi Adları Sistemi**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Gazi Ün. Sos. Bil.Ens.,1992.[Görmedim- Sanalağ'dan öğrendim].
 Gürbüzselsel, **Soy adları**, İstanbul, Nümune Matbaası, 1935.
 Osman Kibar, **Türk Kültüründe Ad Verme**, Ankara, Akçağ Yay., 2006.[Yeni yayın, görmedim.]
 Ali Püsküllüoğlu, **Seçilmiş Çocuk Adları Sözlüğü**, İstanbul, Özgür Yay., 2003.
 Orhan G. Kutalmış, **Türkçe Kişi Adları**, İstanbul, Karabudun Yay., 2003.
 Şemsettin Kutlu, **Türkçe Kadın ve Erkek Adları**, Ankara, T.D.K. Yay., 1969
 Mehmet Ölmez, “**Dil Devrimi Sonrası Ad ve Soyadlarımız**”, **Türklük Bilgisi Araştırmaları** - vol.24/II, 2000 (**Agâh Sırrı Levend Hâtrâ Sayısı-II**), ss.107-117.
 Saim Sakaoğlu, **Türk Adbilimi-I**, Ankara, T.D.K. Yay. , 2001.
 Murat Uraz, **Türk Adları**, İstanbul, Yeni Şark Bitik evi, 1935 .

egemenliğinde, ilkel bir biçimde toprakla uğraşıp doğayla içiçe yaşayanların dünyasını düşündükçe, adı **BOSTAN**, soyadı **KELEBEK** olan, kendisini Yılmaz Güney olarak tanıtan Adana Erkek Lisesi'ndeki öğrencimi ve yaşadığı acıları unutmadım...Eşimin İstanbul'da tanıştığı öğretmen arkadaşı, **HİÇ YILMAZ**'ı da bu acıya eklemeliyim...³

On yıl oluyor, bir gün, annem, dura dura sararmış, yaşmağa benzer bir örtüye sarılı bir “**çıkın**” verdi...Doğrusu içindekileri annem de bilmiyordu...Anneannemden kalan çeyizlik üç beş parça eşya arasında yıllardır sessizce bekleyen “**çıkın**”ın içinden çıkanların hemen hepsi Osmanlıca yazılmış, katlanmış, kıvrılmış kağıtlardı. O “kağıtları” okumaya başlayınca, ailemizin tarihiyle yüzleşmeye başladım. Anneannemin çocuk-luğumda bana anlattığı, annemin de aklına geldikçe “hikâye” gibi yinelediği olayların belgeleri elimdeydi... O güne değin yedi yıldan fazla askerlik yapan, bir iki kez “**tebdil-i hava**” için, belki de kaçak, Kasaba'ya / Turgutlu'ya gelen, yaralanıp sağ elinin parmakları sakatlanınca “**çürüğe çıkarılan**” dedem Nusret Çavuş'un “**Balkan Muhârebesi Tezkeresi**” elimdeydi.Yine rûmî 20 Eylül 326 /milâdî 3 Ekim 1910'da evlenen anneannem “**Merdiye bint-i Receb**” ile dedem “**Nusret ibn-i müteveffâ Haydar**”ın “**Kasaba ve Tevâbi'ine Mahsûs Münâkehât İzin-nâmesidir**” başlıklı “**Nikâh Kâğıdı**” avuçlarımın içindeydi..Ve beni şaşırtmaya devam eden, yeni yazıyla yazılmış bir “belge” daha önümde duruyordu. Bu, örneğini ilk kez gördüğüm, soyadı yasasının uygulanışını gösteren, 25.5.1936 tarihli “**Soy Adı Kağıdı**”ydı⁴ . Dedem Nusret'in, eşi Merdiye ile oğlu Mustafa Kemal'in ve kızı Gülter'in soyadlarını gösteriyordu :“**Yukarıda adları yazılı aile efrâdı TAŞYÜREK soyadını almıştır**”. İşte açıkladığım gerekçeler ve hepimizin de örnekleyebileceği öyküleriyle adlarımız, soyadlarımız, lakaplarımız / takma adlarımız uzun süredir ilgimi çekiyor...

Bugün, kullananların bile çoğunun anlamlarını unuttuğu, bilmediği, ancak kimliklerimizi, benliklerimizi tanımlayan, bütünleyen adlarımız / soyadlarımız, dilbilim

³ Soyadı yasasının / tüzüğünün uyarıcılığına karşın uygulanışında, denetimsizliğin yolaçtığı aksaklıkları hâlâ düzeltmemiş olmamız yönetsel anlamda büyük bir sıkıntı...Özünde düşmanlıkla, okuma yazma bilmeyenlere , kötü anlamlı sözcüklerin ad / soyad olarak verilmesi bugün de çözüm bekliyor...Ülkemizin onuru, soyadı yasasının onuru adına bu tür adlar düzeltilmeli...Günümüzde, hepimizi utandıran bu ad ve soyadlar, basınıma haber olurken sanalağda da eğlencelik iletiler olarak gönderiliyor. Bkz.:“**Utandırın Soyisimler / Şanlıurfa'dan : eşekçalan, açoğlu, kazma, çakal, öküzbakan, sinek, devebakan, fincan, bağırsak....**”, Milliyet, 2.06. 2002. Ayrıntılı bilgi için bkz. : Rüştü Erata, **Sachmalama Türkçe de Neymiş !**, İstanbul, Yapı Yay., 2004, ss.20-33: “**ilginç ve en yaygın soyadlarımız, en çok bulunan dişi ve erkek adları, sultanlarımızın, cumhur-başkanlarımızın adları, adların yaratılışı**” bölümlerinde, çoğu Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü'nün sanalağından alınma ilginç örnekler veriyor...

⁴ Bkz. Ek-1 : “**Soy Adı Kağıdı**”.

açısından ilginç özellikler gösteriyor... Ben bu sözcükleri, çalışmamda **“Devrim Sözcükleri”** diye niteleyeceğim. Yeni Abece Devrimi (1 Kasım 1928) ile bütünleşen bir eylem olarak Dil Devrimi'nin (12 Temmuz 1932) dilimize kazandırdığı bu “sözcükler”, Soyadı Yasası (21 Haziran 1934) ile de ilginç bir uygulanma / yaşama alanı bulmuştur.

3-DEVİRİM SÖZCÜKLERİ İÇİN ÇALIŞMAMIZIN KAYNAKLARI VE İZLEDİĞİMİZ KURAM, YÖNTEM, VERİ TABANI :

Dil, yapısıyla bütünlenen kurallarıyla (dilbilgisi) kendiliğinden varlığını sürdürürken yeni kavramları karşılamak üzere türetilen / üretilen yeni sözcüklerin, dilbilgisi kurallarına uygunluğu doğal olarak gözetilir. Kurallara uygun sözcüklerin kimisi benimsenip ölçünlü dilde tutunurken kimisi de yapısal düzgünlüğüne karşın çok farklı etmenlerin bileşimiyle dışlanır, benimsenmez..Ayrıca dil, onu var eden, konuşan, yazan, daha açık bir tanımla onları anlamlandıracak insanların çok farklı seçimlerine, ilgilerine, beğenilerine, anlayış ve kavrayış düzeylerine bağlı olarak dilbilgisi kurallarına uymayan sözcüklerin türetimini / üretimini de benimseyerek dilde yaşamalarına olanak tanır...Bu durum günümüzde hızla önem kazanan, dahası ülkemizde özel bir çalışma alanı olarak işlenip geliştirilmesi gereken tinseldilbilimin / ruhsal dilbilimin (psycholinguistique) ilgi alanına giriyor⁵...Doğrusu **“devrim ve dil”** sözcükleri, bireyin tinsel yapısına ilişkin etkileri açısından araştırmacılara her dönemde ilginç gelmiştir, gelmeye de devam edecektir..**“Devrim Sözcükleri”**nin dilbilimcilerimizce, psikologlarımızca hâlâ incelenmediğini biliyorum ve incelenmesinin gerekliliğine inanıyorum..

Kurallara uygun olarak türetilmiş sözcüklerin, terimlerin kimilerinin de ölçünlü dilde benimsenmediği, dışlandığı bir gerçektir..Türkçemizde bu sözcükler dilbilim açısından gereğince tartışılmamıştır.⁶ Dil Devrimi sürecinde türetilip ölçünlü dilde kullanıma sunulan

⁵ G.Lecompte, **“Ruhsal Dilbilim”**, Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları, Ankara, T.D.K.Yay., 1980, ss. 149-156.

⁶ Bkz. Doğan Aksan, **Tartışılan Sözcükler**, Ankara, T.D.K. Yay. , 1976. Doğan Aksan, **“Türk Dil Devriminin Kendine Özgü Yönleri”**, Uygulamalı Dilbilim Açısından Türkçenin Görünümü, Ankara, Dil Derneği Yay., 1994, ss.63-68.

Kâmile İmer, **Dilde Değişme ve Gelişme Açısından Türk Dil Devrimi**, Ankara, T.D.K. Yay. , 1976. Kâmile İmer, **“Toplumbilim Kavramları Işığında Türk Dil Devriminin Değerlendirilmesi”**, Uygulamalı Dilbilim Açısından Türkçenin Görünümü, Ankara, Dil Derneği Yay., 1994, ss.75-87.

Kâmile İmer, **“Türk Yazı Dilinde Dil Devriminin Başlangıcından 1965 Yılı Sonuna Kadar Özleşme Üzerine Sayıma Dayanan Bir Araştırma”**, A.Ü.D.T.C.F. Türk Dili ve Ed. Araş. Ens. **Türkoloji Dergisi**, cilt:V,1.sayı , 1973, ss. 175-190.

Zeynep Korkmaz, **Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi**, Ankara,A.Ü.D.T.C.F. Yay., 1963.

sözcüklerin kesin sayısını bugün bilmiyoruz.. 1932-1950 yılları arasında, T.D.K.’nun yerel dilden derleyerek, türeterek / üreterek ölçünlü dile kazandırdığı sözcük sayısının 3000 kadar olduğu biliniyor.⁷ Bu sözcüklerden ne kadarının benimsenip dilde kullanıldığı, ne kadarının da benimsenmediği özel bir araştırmayla incelenmesi gerekiyor..Ben, böylesine özel bir araştırma bilmiyorum.

İşte, Dil Devrimi sürecinde türetilmelerine / üretilmelerine, bizimle varlıklarını sürdürmelerine karşın ölçünlü dilde yaşayıp yaşamadıkları tartışılan sözcüklerin başında, ilginçtir adlarımız / soyadlarımız olarak yaşayan “**devrim sözcüklerimiz**” gelmektedir...Sorumuz şudur:“**Bugün, adlarımızda / soyadlarımızda yaşayan bu sözcüklerimiz, dilimizde yaşıyorlar mı, yoksa onlar birer ölü sözcük mü?**” Yanıtım yineleme olacak biliyorum, yineleyeceğim ; bu sözcükler yaşıyorlar, çünkü adlarımızda / soyadlarımızda “**kimliklerimizi**” belir-leyecek denli bizimle yaşıyorlar...Yine sonuçlara bakarak bu sözcüklerin çoğu yaşamıyorlar, çünkü ölçünlü dilin sözlüklerinde, kişi adları sözlüklerinde “çoğu” bulunmuyor...Bu saptamamızı burada örneklerle açıklayacağız.

Bu küçük çalışma sırasında, örnek olarak kullandığım “**devrim sözcüklerinin**” bir bölümünü, varlığını bildiğim ancak kısa bir süre önce sevgili Şadan Gökova’lı’nın armağanıyla edindiğim, Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat Öğretmeni Namdar Rahmi Karatay’ın (1896-1944) **Yazma Dersleri** ⁸ adlı kompozisyon dersleri için hazırladığı, temeli çeviriye dayanan kitabından aldım. Doğrusu **Yazma Dersleri**’nin dilini inceleyince şaşırım. Çünkü, dil devriminin uygulanışı açısından yeni türetilen sözcüklerin kullanımında direngen davranan Karatay’ın kullandığı -kimilerini bildiğim- sözcükleri, şaşkınlıklıkla okudum ve yapıtın sonundaki sözlükte öğrenip dilimizdeki diğer sözlüklerde Karatay’ın kullandığı sözcükleri araştırdım, inceledim. Sözcüklerin hemen hemen hiç birisi sözlüklerimizde yoktu...Ancak ilginç olan bu sözcüklerin çoğu, ad ve soyadı olarak kullanılmıştı, çevremde duyuyordum, görüyordum, sözün kısası dilimizde yaşıyorlardı. İşte, Fransa’da felsefe okuyan, felsefeci olarak ne denli incelendi bilmiyorum, ancak ilginç bir aydınımız olan Karatay’ın kullandığı sözcüklerden birkaçı : **Adanç**: *Adamak eylemi veya adanılan şey, vait ;*

Zeynep Korkmaz, “*Dilde Doğal Gelişme ve Devrim Açısından Türk Dil Devrimi*”, A.Ü. D.T.C.F. Türk Dili ve Ed. Araş. Ens. **Türkoloji Dergisi**, cilt:IV, 1.sayı ,1972, ss. 97-114.

⁷ Ali Püsküllüoğlu, **Öz Türkçe Sözcükler ve Terimler Sözlüğü**, Ankara, Nokta Yay., 1966 : “**Önsöz - Ömer Asım Aksoy**”, ss.7-8.

⁸ Karatay, Namdar Rahmi, **Yazma Dersleri**, İstanbul, Maarif Matbaası, 1945.

Bayık : Gerçekliğinden şüphe bulunmayan, mevsuk, bedihi (1-Akla kendiliğinden gelen 2-Delilsiz, açık olan, besbelli.) ; **Görey** : Manzara ; **Göynük** : 1- Az yanmış 2- Güneşte yanmış 3- İyice olmuş, yumuşamış 4- Acısı olan, elemli.

Bu listeyi uzatmak istemiyorum, çünkü çoğu, örnek olarak aldığım soyadlarımız içinde var. Burada, ölçünlü dile yeniden kazandırılmaya çalışılan “**bayık**” ile “**göynük**” sözcüklerinin dilimizin oldukça eski sözcükleri olduğunu, “**halk ağzında**” ve “**kitaplarda**” yüzyıllardır kullanıldığını⁹ belirtirken “**adanç**” ile “**görey**”in devrim sürecinde türetilen / üretilen sözcükler olduğunu bilmenizi ve unutmamanızı istiyorum. Çünkü birazdan vereceğim örneklerde hepsinin dilimizde yaşadıklarını göreceksiniz !...

Sürekli yineliyorum, çevremizde duyduğumuz, gazetelerde, kitaplarda gördüğümüz, ad ve soyadı olarak kullanılan bu sözcüklerin hemen hepsinin “**Devrim Sözcükleri**” olduğunu gördüm. Anlamalarını, önce ad ve soyad olarak kullananlar başta olmak üzere kime sorsam, çoğunlukla karşılığını bilmiyorlardı. Ben de “**çoğunun**” anlamını bilmiyordum. Ancak anlamalarını bana sorduklarında da ilk baş vurduğum, kitaplığımın artık en kıymetli kitaplarından biri olan, babamın ortaokulda kullandığı, **Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi-I-II-**den (1934) doğan, **Türkçeden Osmanlıcaya Cep Kılavuzu** [İstanbul, T.D.K. Yay., 1935.] idi...Bu küçük sözlük, 1928 yılında “**Dil Encümeni tarafından tertip edilen**” Yazı Devrimi’ni bütünüyle, Türkçemizin ilk **İmlâ Lûgati**’nden sonra Dil Devrimi’nin yansıması olan bir çalışmaydı...

İşte çalışmamda, Dil Devrimi sürecinde üretilen, bugün çoğunu ölçünlü dilde kullanmadığımız, sadece adlarımızda ve soyadlarımızda kullandığımız sözcüklerimizi, bu sözlükte / kılavuzda araştırdım. **Türkçeden Osmanlıcaya Cep Kılavuzu** (1935), çalışmamın ilk kaynağı olurken bir ders kitabı olarak N. Rahmi Karatay’ın **Yazma Dersleri**’nde (1945) karşıma çıkan “**Devrim Sözcükleri**”ni çok önemsedim. [**İsterseniz sizler de başka bir kaynaktan yararlanarak “Devrim Sözcükleri” ile tanışabilirsiniz...Örneğin, daha önce basılmış, Hasan Ali Yücel’in hazırladığı, Fransada Kültür İşleri (1936) kitabını kullanabilirsiniz !]**

⁹ **Türkiyede Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (I-XII)**, Ankara, T.D.K. Yay., 1963-1982, s.579, s.2172.

Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü (I-VIII), Ankara, T.D.K. Yay., 1963-1977, s. 465, s.1796.

Yine **Türk Telekom'un İzmir Alfabetik Telefon Rehberi**'nin [cilt:1-2, İstanbul, 1997] salt **A** harfini tarayarak görünüşte ölçünlü dilde / konuşma dilinde yaşamasa da yazı dilinde, ad ve soyad olarak varlığını sürdüren yüzlerce "**Devrim Sözcükleri**" ile karşılaştım. Dilimizin tarihsel dönemlerinden, etkilerinde kaldığımız kültürlerden gelen, oluşumunu, kaynaklarını bilemediğimiz ya da tümüyle kurallara uymayan "**uydurma**" sözcüklerin yanında "**Devrim Sözcükleri**" azımsanmayacak denli çok.* Hemen, **A** harfinden seçtiğim örnek-lerden bir kaç tanesini alıntılıyorum : **akımsar (nikbin, iyimser), akınç (akan, saldırı), ak-g-kın (istekli, gönüllü, düzgün), aklan (eğimli yüzey, yamaç) , akman (nezih, temiz) , aksal (akla ilgili), aksan (iyi, temiz tanınmış kimse), alanç (müsadere), algan (fatih,alan), algı (ganimet), algın (güçlü, güzel) angı (anı, hatıra, şöhret), angın (şöhretli, meşhur) atay (ünlü, tanınmış, hücum, akın) , atınç (mermi), ayça (hilal), ayla (hale), ayral (istisnai, müstesna), azay (asgari, minimum) ...**

Ad ve soyad olarak bana sorulan bir çok sözcüğü, bu sözlükte ve önceli **Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi-I-II-**'de (1934) de bulamıyordum. Gerçekte "**Devrim Sözcükleri**" üstüne bugüne değin özel bir araştırma / inceleme de yapılmadı. Bu sözcüklerin dönemselsel olarak derlenip bir araya getirilmeleri gerekiyor (du). Elbette bu güç bir iş. Çünkü 1932'den günümüze, T.D.Kurumu'nca türetilen sözcüklerin yanısıra, sözcük / terim türeten aydınlarımızın katkılarını düşünürsek konunun zorluğu anlaşılabilir...¹⁰

Burada, vereceğim örneklerden yola çıkarak öncelikli savunum, "**Devrim Sözcükleri**"nin, soyadı yasasıyla topluma aktarımının sağlandığını göstermek olacaktır.Yeniden vurgulamakta yarar görüyorum, Yazı Devrimi ile bütünleşen Dil Devrimi, toplumsal yapımızda Soyadı Yasasıyla güçlenmiş, yaygınlaşmıştır. Amacım, bu küçük çalışmanın açtığı yolun dilbilim kuramlarıyla irdelenip tartışılması yanında sözcük türetmede / üretmede bu sözcüklerin, bugün izlenmesi gereken yöntemleri göstermede bizlere yardımcı olmasıdır.

¹⁰ *Bilişim olanaklarına bakarak **Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü**'nün sanalağında ad ve soyad taraması yapılabilirdi..Bu isteğimi dile getiren bir başvurum da oldu...Ancak yanıt verilmedi. Bu sanalağda, Rüştü Erata'nın da kitabına alıntılıdığı istatistik bilgileri dışında, veri tarama olanağımız şimdilik yok.

¹⁰ Günümüzde de sözcük türeten nice aydınlarımızı bilmemize karşın **Ataç'ın Sözcükleri**, [Ankara, T.D.K.,1963.] dışında başka bir yayın yok.Örneğin Ö.A.Aksoy'un, E. Özdemir'in, A. Köksal'ın sözcükleri, M. C. Anday'ın, D.Aksan'ın vb..nice dilmimizin, dilsever aydınlarımızın türettikleri sözcükler özel bir inceleme konusudur..

4-VERİLERİN DEĞERLENDİRİLİŞİ : DEVRİM SÖZCÜKLERİ AD VE SOYADLARIMIZDA YAŞIYOR

Çalışmalarına 10 Aralık 1928’de Soyadı Komisyonu’nun kuruluşuyla başlanan 2525 sayılı Soyadı Yasası, 21 Haziran 1934 günü, T.B.M.M’de kabul edilerek Resmi Gazete’nin 2 Temmuz 1934 tarihli, 2741. sayısında yayımlanıp uygulamaya başlanmıştır. Abece Devrimi, Dil Devrimi ve Soyadı Yasası Devrimi, genç Türkiye Cumhuriyeti’nin yaşadığı kültürel değişim sürecinin temel taşlarıdır.

Soyadı Yasası, özellikle Dil Devrimi sürecinde türetilen / önerilen sözcüklerin ölçünlü dile kazandırılmasında, özleştirme çalışmalarında aktarıcı, taşıyıcı oluşuyla Dil Devrimi’nin başarılmasında önemli bir işlev yüklenmiştir... Bu dönemde hazırlanan, Türk Dil Kurumu’nun ilk derleme çalışmalarından olan **Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi**’nin (1934), Soyadı Yasasının uygulanışında, yurttaşlarımıza çok yardımcı olduğunu, ad ve soyad olarak kullanılan sözcüklerden biliyoruz. Yine dönemin Kütahya Saylavı olan Besim Atalay’ın **Türk Büyükleri veya Türk Adları** (1935), Murat Uraz’ın **Türk Adları** (1935) ile daha nice “ad / soy ad” sözlüğünün yurttaşlarımızın soyadlarını seçmelerindeki etkisi tartışılmaz. Ancak bu yayınların içerikleri, kaynakları, adların, soyadların anlamları, sözcüklerin kökenleri vb. üstüne, bugüne değin, özel, eleştirel bir inceleme / değerlendirme yapılmadığını belirtmeliyim.¹¹

24 Kasım 1934’de, **Kemal “özadlı”**¹² **Gazi Mustafa Kemal’e ATATÜRK** soyadı verilmiş, 26 Kasım 1934’de de lakap ve ünvanların kaldırılması hakkındaki yasa kabul edilmiştir...İşte bu süreç, bütün yurttaşları soyadı almaları için yasal olarak zorlarken, bir çok kişi de soyadı bulma telaşına, güçlüğüne düşmüştür. Mustafa Kemal, bu evrede, çalışma arkadaşlarına, bakanlara, milletvekillerine, tanıdıklarına, yakınındaki yurttaşlarımıza, görevlerine, sorumluluklarına, ilgi alanlarına göre, uygun bulduğu sözcükleri “soyadı” olarak

¹¹ Soyadlarımız ve dil devrimi sürecinde seçilen adlara yönelik özel bir çalışma için bkz.: Bkz. Mehmet Ölmez, **“Dil Devrimi Sonrası Ad ve Soyadlarımız”**, **Türklük Bilgisi Araştırmaları** - vol. 24 / II, 2000, ss.107-117.

¹² İlginçtir, **“2587 sayılı kanunla 24.11.1934 tarihinde Kemal öz adlı cumhur reisimize ATATÜRK soyadı verilmiştir.”** tanımının yanlış anlaşılması nedeniyle kimi kaynaklarda, “M. Kemal’in ilk soyadı Öz’dü, yani bu yasayla "Öz" soyadı değiştirilmiş, yerine Atatürk soyadı verilmiştir.” gibi yanlış bir bilgi, hâlâ ilgi çekiyor

verirken yasanın uygulanışının en yakın denetleyicisi olmuştur.¹³ Bu evrede, yayımlanan kitaplar, sözlükler ile nüfus müdür-lüklerine, belediyelere, valilik ve kaymakamlıklara gönderilen soyadı listeleri, yurttaşlara yardımcı olmuştur. (Bu listelerini göremedim.) Soyadı yasasının 1930’lu yılların koşullarında, bütün ilçelerde, köylerde uygulanışında, zorlukların yanında ilginç, gülünç olaylar da yaşanmış, yaşananlar fıkralaşarak bugünlere değin ulaşmıştır. ¹⁴ Soyadı alma ve kütüklere işlemede yaşanan aksaklıkları, sıkıntıları burada tartışmak istemiyorum. Bugün, ad ve soyadı olarak kullandığımız, dil devrimimizin belgesi olan bu sözcükleri, çevremizde yapacağımız küçük bir araştırmada kolayca bulabiliriz.

Çalışmamda örneklediğim soyadlarımız, dönemin dilbilim koşullarına, olanaklarına bakarak kavram / terim yaratma açısından sözcük türetme ve özleştirme çalışmalarının, nedeni önemli olduğunu bizlere bugün de göstermektedir..Çünkü bu sözcüklerin bir bölümü, N.R.Karatay’dan aktardıklarım gibi, dilimizde yaşamış /yaşayan sözcüklerimizdir. Bu sözcükler, özleştirme çalışmasının bir aşaması olarak, yeni kavramları karşılama düşünülerek yeniden yaygınlaştırılmaya / canlandırılmaya çalışılmış, bir bölümü de yeni türetilmişler.

Şimdi, dilimizde salt ad / soyadı olarak kullanılan, belirttiğim kaynak yapıtlardan rastlantısal olarak seçtiğim “**Devrim Sözcükleri**”nden -şimdilik- 10 tanesini, kök ve eklerini değerlendirmeden, anlamsal karşılıklarıyla sunuyorum :

Kamil ABAY, Alev ABAYLI

[*Abay-lı : Dikkat-li ; *Abaylamak*: Dikkat etmek / *TOCK,s.1*; *Abay: abo* / *Abayy* : Of, aman gibi sıkıntı, acı ünlemi /*Abaytı*: Çirkin, kötü huylu (Turgutlu-Çepnidere)¹⁵ /*THADS, ss.12-13*/*Abay*: 1-Aydınlık, aydınlık verici 2- Hayret uyandıran, hayret verici 3-Cuci Han’ın torunu, Batu Han’ın oğlu 4-Kazak asıllı dünyaca ünlü şair-19.yy-(İbrahim Abay-E.S.)/ *TKA, s. 41*]

¹³ **Atatürk’ün verdiği soyadlara örnekler** : İ.İnönü, C.Bayar, K.Dirik, A.Kılıç, A.İnan, M.E.Bozkurt, K. Özalp, F. Okyar, A. Dilaçar, B. Türker, S. Gökçen, F. Korutürk, N. Özkan, M. K. Korugan, S. Acar, T. Mayatepek vb...

¹⁴ Bugün Türkiye’de en çok kullanılan “**Yılmaz**” soyadını, köy muhtarlarının aldığı / yazdırdığı öyküleştirilerek anlatılıyor. Yine polisin, soyadı yasasının uygulanması için yoğun uğraş verdiğini, yurttaşları soyadlarını almaları için “acele etmeleri” yönünde uyardığını, soyadlarını almayanların cezalandırılacağını sık sık anımsattığını, bu nedenle de tatlı / sert duyurular yaptığını biliyoruz...

¹⁵ Efdal Sevinçli, “**Özel Bir Dil : Çepni Dili**”, **Dönemeç**, sayı:27, 1979, ss.4-8.

Mehmet **ACIK**

[**Acık** : Facia / **TOCK**, s.2 ; **Acık** : Keder, elem, şefkat, hiddet, öfke / **THADS**, s.48; **Acık** : Acı, dert, ıstırap; **Acık etmek** : İstırap vermek / **TTS**, ss.4-5 / **TKA**, yok.]

Yusuf **ADANÇ**

[**Adanç**: Vaat ; **Adançlamak** : Vaat etmek ; **Adançlar** : Vaatler / **TOCK**, s.4 ; **TKA**, yok]

Bülent ARINÇ

[**Arınç** :1-Barış, kurtuluş 2-Temizlik, saflık,günahsızlık / **TKA**, s. 72]

Sadi Yaver ATAMAN

[**Ataman** : Ulu, saygı değer kişi / **TKA**, s.77]

Okan BAKMAN

[**Bakman-lık** : Müfettiş-lik / **TOCK**, ss.38-39 / **TKA**, yok.]

Murat BAYIK

[**Bayık** : Muhakkak, alettahkik, şübhesiz / **TOCK**, s.44 ; **Bayık**: Doğru, gerçek, şüphesiz / **THADS**, s.578 / **TS**, s. 465 ; **Bayık** : 1- Varlıklı, egemen 2- Usta, eli yatkın 3- Doğru sözlü, saygılı, güvenilir / **TKA**, s. 115]

Reyhan BERKİ

[**Berki**: Metanet / **TOCK**, s.50 / **TKA**, yok]

Tunç BİLGET

[**Bilget**: Şüun, havadis (işler,yeni işler, yeni söz, haberler.E.S.) / **TOCK**, s.53 / **TKA**, yok]

Rıza ÇÖZEL

[**Çözel** :Tahlilî / **TOCK**, s.50 // **TKA**, yok]

Ve bu örneklere ekleyeceğim, ekleyebileceğimiz nice sözcüğümüz var. İşte hemen anımsadıklarımız : **Duysal** (Deri ile alınan (duyum)-sensitif-, Bu kelime Fransızca metinde duysakla karşılanması gereken sensible yerinde kullanılmıştır, **YD**,s.237) ; **Dirim** (Hayat,

TOCK,s.96) ; **Görey** (Manzara, **TOCK**,s.137) ; **Görgüç** (Adese, **TOCK**, s.137) ; **Gözen** (Cazibeli, cazib, **TOCK**, s.140) ; **Güzey** (Saye, gölgelik, **TOCK**, s.145) ; **İrgen** (Olumlu, pozitif, **TOCK**, s.166) ; **İşçen** (Çalışan, faal, **TOCK**, s.168) ; **Kılgin** (Kılgı haline geçirilebilen, amelî, pratik, **YD**,s.250) ; **Ogan** (Mabut, Kadiri Mutlak, Tanrı, **TOCK**, s.166) ; **Öden** (Bir işe karşılık olarak verilen armağan, mükafat, **TOCK**, s. 224, **YD**, s. 257) ; **Öney** (Cephe,önyüz, **TOCK**, s.228) ; **Sökmen** (Safder, safşiken, düşman saflarını yaran yiğit, **TOCK**, s. 262) ; **Uzlu** (Ustalık,maharet,hazakat, **TOCK**, s. 299) **Yalgin** (Serap, **TOCK**, s. 311) ; **Yalkın** (Parlaklık, **TOCK**, s. 311) ; **Yöney** (Cebhe, **TOCK**, s. 332) .

Yineleyerek soruyorum, bugün bu sözcüklerin kaçının anlamını biliyoruz ? Çoğunun anlamlarını bil-e-mediğimiz bu sözcükler, görünüşte, bizlerde yabancı sözcük etkisi / duygusu yaratıyor... Ancak, sözcüğün anlamı ne olabilir diye sorunca ya da düşününce, yardımcımız yine Türkçemiz oluyor..Kimi sözcüklere biraz dikkat ettiğimizde, anlam açısından düşünmeye başlayınca, sözcüklerin çoğunun kök ve ek yapısıyla anlamlarını ele verdiğini görüyoruz.. Bugün, bu sözcüklerin ölçünlü dilde kullanılmayışlarının anlambilimsel nedenleri nelerdir? Şimdi soruyorum, “**düzey, yüzey dikey, bükey**” derken hiç sıkıntı çekmiyoruz ; “**öney, görey, görkey**” derken şaşırıyoruz...Ancak sözcükler yine de bizlere tanıdık geliyor...

Bu sözcükler, günümüzde kullandığımız sözlüklerimizde neden yok ? Yukarıda sorduğum sorumu yineliyorum : “**Bugün adlarımızda / soyadlarımızda yaşayan bu sözcüklerimiz, dilimizde yaşıyorlar mı, yoksa onlar birer ölü sözcük mü?**” Yanıtımız ne olmalı ? Benzeri soruları çoğaltarak, konuyu gündeme taşıyarak bence hâlâ haksızlık yaptığımız bu sözcükleri sözlüklerimize, genel dile kazandırmalıyız diyorum / istiyorum...Çünkü bir gerçek var, bu sözcükler, bize inat ölçünlü dilde varlıklarını sürdürüyorlar...Eğer ölçünlü dilde yaşamadıklarını hâlâ düşünenlerimiz varsa kullandığımız sözcüklere oranla bu sözcüklerin karşımıza çıkış oranlarını araştırabilirler...değerlendirmek zor olmasa gerek...

5- SONUÇ:

Bugün, burada beni ilgilendiren, “**Devrim Sözcükleri**”ni, ad ve soyadı olarak kullanırken yaşadığımız anlamsal bütünlüğü ölçünlü dilde yaşatamayışımız. Bu sözcükleri, özd / soyad bütünlüğünde kullanılırken ya da duyduğumuzda, anlambilimsel açıdan,

tinseldilbilim açısından nasıl algılıyoruz? Bizlere neler duyumsa-tıyorlar ? **“Devrim Sözcükleri”**ne bakarak Türkçenin, sözcük türetme olanakları ve yapısal özellikleri açısından neler söyleyebiliriz?...

Dil Devrimi'nin kazandırdığı bu sözcükler, kavramsal / terimsel / anlamsal açıdan yaşadıkları / yaşattıkları sorunlarla, **“dili daha çok yerli öğelerin egemen olduğu bir kültür dili durumuna getirmek amacıyla yapılan ve devletin desteğini kazanmış olan ulus çapındaki dili geliştirme eylemi”**nin¹⁶ ürünüdürler. Dil Devrimi'ni, **“Türkçe düşünmek, Türkçeyle yaşamak”** açısından, düşünsel anlamda doğru, dilbilimsel açıdan uygulanışını da tümüyle “Devrim Koşullarına” bağlı oluşuyla açıklayabiliriz.. Osmanlıdan Türkiye Cumhuriyetine akan süreçte, Osmanlıcadan uzaklaşıp Türkçeye yönelmek, bugün bize, eleştirel anlamda kolay görünebilir...Ancak 1930'lu, 1940'lı yıllarda kaç dilbilimcimiz vardı ? Bugün kaç dilbilimcimiz var? Sözcük türetip önermek, salt dilbilimcilerin uğraşı mı olmalı? Bu sorularla sürecekt tartışma, bilimsel devrimleri yönlendirecek Türk bilimadamlarının varlığıyla anlam kazanacaktır.

Sorulması gereken son sorumuz, bu sözcükler, dilimizin söz varlığını oluşturuyorlar mı, oluşturmuyorlar mı? Bu basit sorunun yanıtını ve çözümünü hepimiz biliyoruz...Her yerde, her zaman bizi tanımlayan **“Devrim Sözcükleri”**ni, anlamlarıyla, serüvenleriyle Türkçe Sözlüklerimize almalıyız...Bu işlemin tarihsel sözlüğün görevi olduğunu düşünebilirsiniz...Ancak unutmayalım, bu sözcükler bizimle birlikte yaşamaya devam ediyorlar...

Bugün, çoğunluğu ölçünlü dilde kullanılmayan, yalnızca ad ve soyadlarımızda yaşattığımız **“Devrim Sözcükleri”**, Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirdiğimiz toplumsal devrimlerin en ilginç örneği olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin kimlik kavgasında, Dil Devrimi'nin başarısının önemli bir göstergesidir.

¹⁶ Kâmile İmer, **Dilde Değişme ve Gelişme Açısından Türk Dil Devrimi**, Ankara, T.D.K. Yay. , 1976, s.31.

Kısaltmalar :

- TOCK**, Türkçeden Osmanlıcaya Cep Kılavuzu (1935).
THADS, Türkiyede Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (1963-1982).
TKA, Türkçe Kişi Adları (2003).
TTS , Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü (1963-1977).

Kaynakça:

- Aksan, Doğan, **Tartışılan Sözcükler**, Ankara, T.D.K.,1976.
Aksan, Doğan, **Her Yönüyle Dil / Ana Çizgileriyle Dilbilim-3-**, Ankara, T.D.K.,1982.
Aksan, Doğan, **“Türk Dil Devriminin Kendine Özgü Yönleri”**, Uygulamalı Dilbilim Açısından Türkçenin Görünümü, Ankara, Dil Derneği Yay., 1994, ss.63-68.
Atabay, Neşe- Bayaz, Ayla, **Karşılıklar Kılavuzu**, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1990.
Ataç’ın Sözcükleri, Ankara, T.D.K., 1963.
Atalay, Besim, **Türk Büyükleri veya Türk Adları**,İstanbul, Devlet Basımevi, 1935.
Atatürk’ün Yolunda Türk Dil Devrimi (Bildiriler), Ankara, T.D.K. Yay.,1981.
Aysan, Advıye-Tuncay, S., **Kadın-Erkek Adları Sözlüğü**, Ankara, Doruk Yay., 1997.
Baskakov, N.A., **Türk Kökenli Rus Soyadları**, çev.Prof.Dr.S.Kâzımoğlu, Ankara, T.D.K. Yay.,1997.
Battal, Aptullah, **İbni-Mühennâ Lûgati**, Ankara, T.D.K. Yay.,1997.
Bozyiğit, Esat, **Türk Adbilim Bibliyografyası**, Ankara, Ayyıldız Yay., 1995.
Clauson, Sir G., **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish**, Oxford Un. Press, 1972.
Divanü Lûgat-it Türk Dizini, Ankara, T.D.K. Yay., 1972.
Eren, Hasan, **Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü**, Ankara, Bizim Büro Basım Evi, 1999.
Erata, Rüştü, **Sachmalama Türkçe de Neymiş !** , İstanbul, Yapı Yay., 2004.
Gençosman, K. Zeki, **Milenyum Çocukları İçin Türk İsimleri Sözlüğü**, İst. , Tempo Yay., Tarihsiz (1995-?-).
Geometri, Ankara, T.D.K.,1971.
Gökman, Muzaffer, **50 Yılın Tutanağı / 1923-1973**, İstanbul, Hürriyet Yay., 1973.
Güngördü, Erol, **Ana Çizgileriyle Türk Kişi Adları Sistemi**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Gazi Ün. Sos. Bil.Ens.,1992. [Görmedim- Sanalağ’dan öğrendim].
Gürbüzel, **Soy adları**, İstanbul, Nümune Matbaası,1935.

- Hatiboğlu, Vecihe, **Türkçenin Ekleri**, Ankara, T.D.K.,1974.
- İmlâ Kılavuzu**, Ankara, T.D.K., 2000.
- İmer, Kâmile, **Dilde Değişme ve Gelişme Açısından Türk Dil Devrimi**, Ankara,T.D.K. Yay., 1976.
- İmer, Kâmile, **“Dil Değişmesinde Toplumsal ve Kültürel Etkenlerin Önemi”**, Atatürk’ün Yolunda Türk Dil Devrimi / Bildiriler , Ankara, T.D.K. Yay., 1981, ss.59-69.
- İmer, Kâmile, **“Toplumbilim Kavramları Işığında Türk Dil Devriminin Değerlendirilmesi”**, Uygulamalı Dilbilim Açısından Türkçenin Görünümü, Ankara, Dil Derneği Yay., 1994, ss.75-87.
- İmer, Kâmile, **“Türk Yazı Dilinde Dil Devriminin Başlangıcından 1965 Yılı Sonuna Kadar Özleşme Üzerine Sayıma Dayanan Bir Araştırma”**, A.Ü.D.T.C.F. Türk Dili ve Ed. Araş. Ens. **Türkoloji Dergisi**, cilt:V,1.sayı , 1973, ss.175-190.
- Karatay, Namdar Rahmi, **Yazma Dersleri**, İstanbul, Maarif Matbaası, 1945.
- Korkmaz, Zeynep, **Türk Dilinin Tarihi Akışı İçinde Atatürk ve Dil Devrimi**, Ankara,A.Ü.D.T.C.F. Yay., 1963.
- Korkmaz, Zeynep, **“Dilde Doğal Gelişme ve Devrim Açısından Türk Dil Devrimi”**, A.Ü.D.T.C.F. Türk Dili ve Ed.Araş.Ens. **Türkoloji Dergisi**, cilt:IV, 1.sayı,1972, ss. 97-114.
- Kutalmış, Orhan G., **Türkçe Kişi Adları** , İstanbul, Karabudun Yay., 2003
- Kutlu, Şemsettin, **Türkçe Kadın ve Erkek Adları**, Ankara, T.D.K. Yay., 1969.
- Lecompte,Güney, **“Ruhsal Dilbilim”**, Dilbilim ve Dilbilgisi Konuşmaları, Ank., T.D.K. Yay.,1980,ss.149-156.
- Levend, Agâh Sırrı, **Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Evreleri**, Ankara, T.D.K.Yay. , 1972
- Meninski, Franciscus, **Thesaurus Linguarum Orientalium Lexicon**, c.VI, Index der türkischen Wörter, çev.: Mehmet Ölmez, İstanbul, Simurg Yay., 2000,
- Nişanyan, Sevan, **Sözlerin Soyağacı / Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü**, İstanbul, Adam Yay.,2002.
- Osmanlıcadan Türkçeye Söz Karşılıkları Tarama Dergisi-I-II-**, İstanbul, Türk Dili Tedkik Cem.Yay.,1934.
- Ölmez, Mehmet, **“Dil Devrimi Sonrası Ad ve Soyadlarımız”**, Türklük Bilgisi Araştırmaları - vol.24/II, 2000 (Agâh Sırrı Levend Hatıra Sayısı-II), ss.107-117.
- Özel, Sevgi, **Türkiye Türkçesinde Sözcük Türetme ve Bileştirme**, Ankara, T.D.K., 1977.
- Özön, Nijat, **Dil Kılavuzu**, İstanbul, Arkın Kitabevi, 1985.

- Özyetgin Melek, **“Türk Ad Bilimine Malzemeler : Kitâbü’l-İdrâk li Li Lisâni’l-Etrâk’te Kişi Adları”**, Orta Zaman Türk Dili ve Kültürü Üzerine İncelemeler, İstanbul, Ötüken Yayınları, 2005, ss. 251-265.
- Püsküllüoğlu, Ali, **Öz Türkçe Sözcükler ve Terimler Sözlüğü**, Ankara, Nokta Yay., 1966
- Püsküllüoğlu, Ali, **Arkadaş Türkçe Sözlük**, Ankara, Arkadaş Yayınevi, 2000.
- Püsküllüoğlu, Ali, **Seçilmiş Çocuk Adları Sözlüğü**, İstanbul, Özgür Yay., 2003.
- Rasonyi, L., **“Türk Özel Adlarının Kaynakları”**, Ankara, A.Ü.D.T.C.F. Türkoloji Der., sayı:1,1964, ss. 71-101.
- Sakaoğlu, Saim, **“Türkçede Soyadları”**, Ankara, Atatürk Üni. Ed. Fak. Araştırma Dergisi, sayı : 11, (A. Caferoğlu Özel Sayısı - Fasikül : 2), 1979, ss. 375-422.
- Sakaoğlu, Saim, **Türk Adbilimi-I-**, Ankara, T.D.K., 2001.
- Sevinçli, Efdal, **“Özel Bir Dil : Çepni Dili”**, Dönemeç, sayı:27, 1979, ss. 4-8.
- Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü (I-VIII)**, Ankara, T.D.K.Yay.,1963-1977.
- Türkçeden Osmanlıcaya Cep Kılavuzu**, İstanbul, T.D.K. Yay., 1935.
- Türkçe Sözlük**, Ankara, T.D.K., 2005.
- Türkiyede Halk Ağzından Derleme Sözlüğü (I-XII)**, Ankara, T.D.K.Yay.,1963-1982.
- Türk Telekom İzmir Alfabetik Telefon Rehberi / 1997, cilt: 1-2, İstanbul, 1997.**
- Uraz, Murat, **Türk Adları**, İstanbul, Yeni Şark Bitik evi, 1935 .
- Vardar, Berke (Yön.), **Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü**, Ankara, T.D.K. Yay, 1980.
- Yazım Kılavuzu**, İstanbul, Dil Derneği, 2000.
- Yücel, Hasan Ali, **Fransada Kültür İşleri**, İstanbul, Devlet Basımevi, 1936.

EK-1 : Soy Adı Kağıdı

Soy Adı Kâğıdı

Vilâyeti *Mansur* Mahalle veya köyü: *Jenile*
 Kazası *Lurgutlu* Sokağı :
 Nahiyesi Ev numarası : *114*

Adı ve Soyadı	Babasının adı	Anasının adı	Doğum yeri	Doğum yılı	Mesleği	Evli olup olmadığı
<i>Kasret</i>	<i>Haydar</i>	<i>Hamet</i>	<i>Kandıra</i>	<i>302</i>	<i>Denizci</i>	<i>evli</i>
<i>Merve</i>	<i>Recep</i>	<i>Haride</i>	"	<i>311</i>	"	"
<i>Mustafa Kemal</i>	<i>Kasret</i>	<i>Merve</i>	<i>Lar</i>	<i>341</i>	"	"
<i>Gülter</i>	"	"	"	<i>350</i>	"	"

Yukarıda adları yazılı âile efradı *Çay Jürek* soyadını almıştır. Nüfus kütüğüne yazılması için tasdik kılındı.

Kaymakamlığına

Yukarıda yazılı soy adımı ailece taşıyacağım. Nüfus kütüğüne yazılmasını isterim.

1 / 193

Lurgut kazasının *Jenile*
 Mükâlesinden
 köyünden

9131-9134
 25-5-511

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI